

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

PRIORITÁSOK A KÉMIAI ÉLELMISZERBIZTONSÁG TERÜLETÉN

Szerleticsné Túri Mária, Zentai Andrea, Csáki Katalin

NÉBIH-ÉKI

„A kockázatok rangsorolása és kockázaton alapuló monitoring tervezés”
című szakmai konferencia
Budapest, 2013. december 3.

A kémiai élelmiszerbiztonság a lakosság egészségének védelme érdekében az élelmiszerek, italok a lehető legkisebb szinten tartalmazzák a szennyezőanyagokat

Alapjai:

- + Korszerű, betartható, a lakosság egészségvédelmét szolgáló **szabályozás, közösségi és nemzeti előírások (határértékek)**
- + Az **előírások betartása** az élelmiszertermelés és előállítás minden fázisában, helyes mezőgazdasági/ állattartási/ termelési/ kereskedelmi/ ételkészítési gyakorlat
- + Hatékony **ellenőrzés, inspekció, laboratóriumi vizsgálat, országos felmérés, monitoring vizsgálatok - *kockázat alapú rendszer* → következtetések levonása → *kiemelt szempontok (prioritások)***
- + **Képzés, egészségügyi felvilágosítás, a kockázatokkal kapcsolatos információk nyilvánossága**

ÉLELMISZEREK LEHETSÉGES IDEGEN ANYAG FORRÁSAI

NÖVÉNYTERMESZTÉS

talajjavítók,
növényvédő szerek

ÁLLATTARTÁS

takarmány adalékok,
állatgyógyászati
készítmények,
ektoparazitikumok

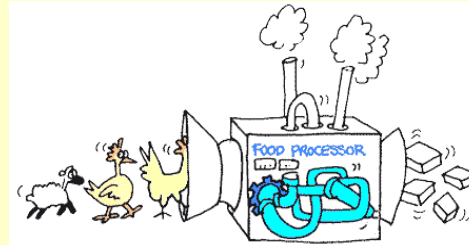

RAKTÁROZÁS

biológiai eredetű szennyeződések
gázosítószeres, raktár-fertőtlenítők

FELDOLGOZÁS

technológiai eredetű szennyezők,
nem kívánatos átalakulási
termékek, adalékanyagok

CSOMAGOLÁS/TÁROLÁS

Az érintkező felületből kioldható szennyezők, átalakulási termékek

ÉTELKÉSZÍTÉS

edényekből kioldható anyagok, hőhatásra keletkező idegen anyagok

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

környezeti eredetű szennyezők (dioxinok, PCB-k, nehézfémek)

növényvédő szer maradékok

technológiai eredetű szennyezők (akrilamid, etilkarbamát, furánok)

állatgyógyszerek maradékai

biológiai eredetű kontaminánsok (mikotoxinok, biogén aminok, fitotoxinok)

természetes tartalomként jelenlevő toxikus anyagok (alkaloidok, HCN)

élelmiszerekkel érintkező anyagokból kioldódó szennyeződések

Prioritások meghatározása

A kockázatbecslés területén végzett hazai és nemzetközi munka eredményei (JECFA, EFSA, ...)

Tudományos eredmények (toxikológia, ADME, hatások, dózis-válasz, átvitel takarmány→ állati szövetek, ...)

A különböző nemzetközi szervezetek (WHO, INFOSAN, Codex Alimentarius, GEMS-Food) **felmérései, adatgyűjtései**

RASFF bejelentések alakulása

Kockázatalapú ellenőrzési és monitoring tervhez (évenként) javaslat

Élelmiszer fogyasztási adatok, hazai táplálkozási felmérés 2009

A vonatkozó, új európai uniós és hazai jogszabályok (ML melamin, jav. Cd, T2+HT-2, ...)

Korábbi évek hazai vizsgálatainak eredményei (előfordulási szintek)

EFSA adatgyűjtések, DG SANCO aktuális témái

Újonnan felmerülő kockázatok (EFSA EMRISK hálózat, ...)

Honlap figyelések (BfR, FSA)

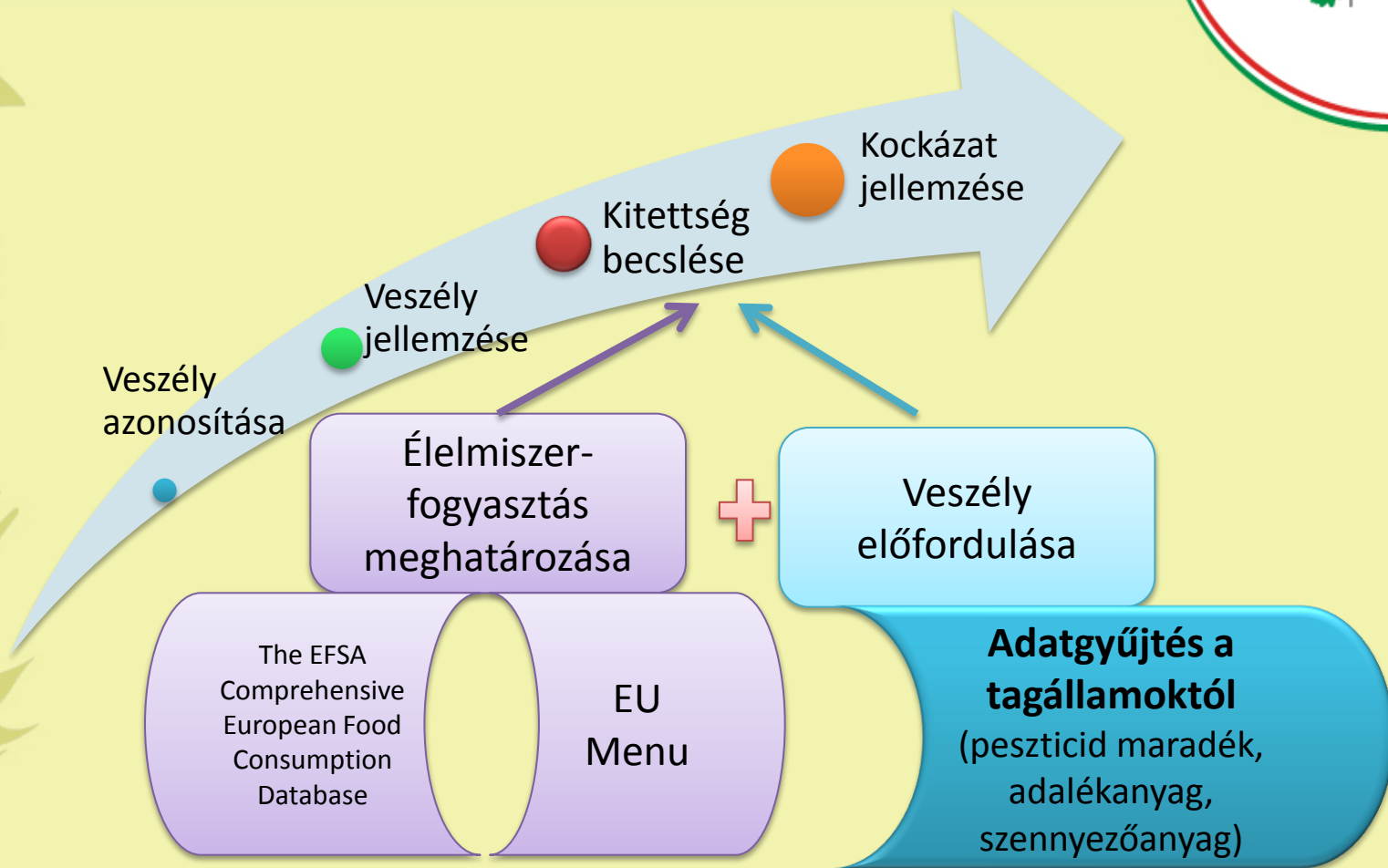
Mintavételi és analitikai módszerek fejlesztése (nano részecskék)

EFSA adatgyűjtés és kockázatbecslés

(Forrás: <http://www.efsa.europa.eu/en/news/videos.htm?videoId=mkHnS8wivLU>
DATA COLLECTION AND EXPOSURE ASSESSMENT)

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Hazai expozíció- és kockázatbecslések

Módszerek kiválasztása: befolyásolja a **becslés célja** (hosszú- rövidtávú bevitel, teljes lakosság/fogyasztói csoport, elvárt pontosság), a **vizsgált anyag** és a rendelkezésre álló információk

Pontbecslés

Fogyasztás

(pl. medián, 95. percentilis)

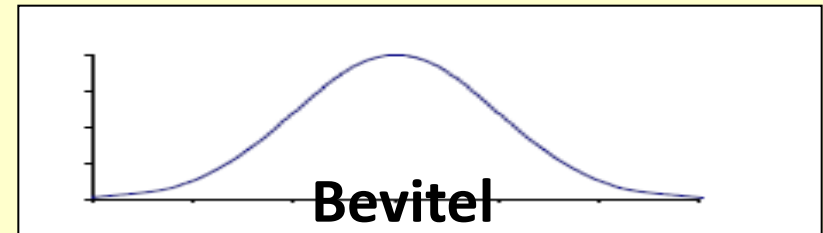
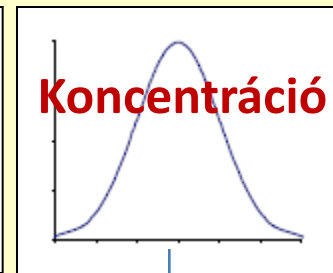
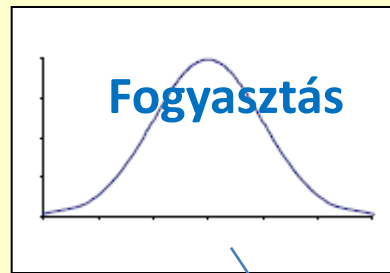
*

Koncentráció

(pl. átlag, 95. v. 97,5. percentilis)

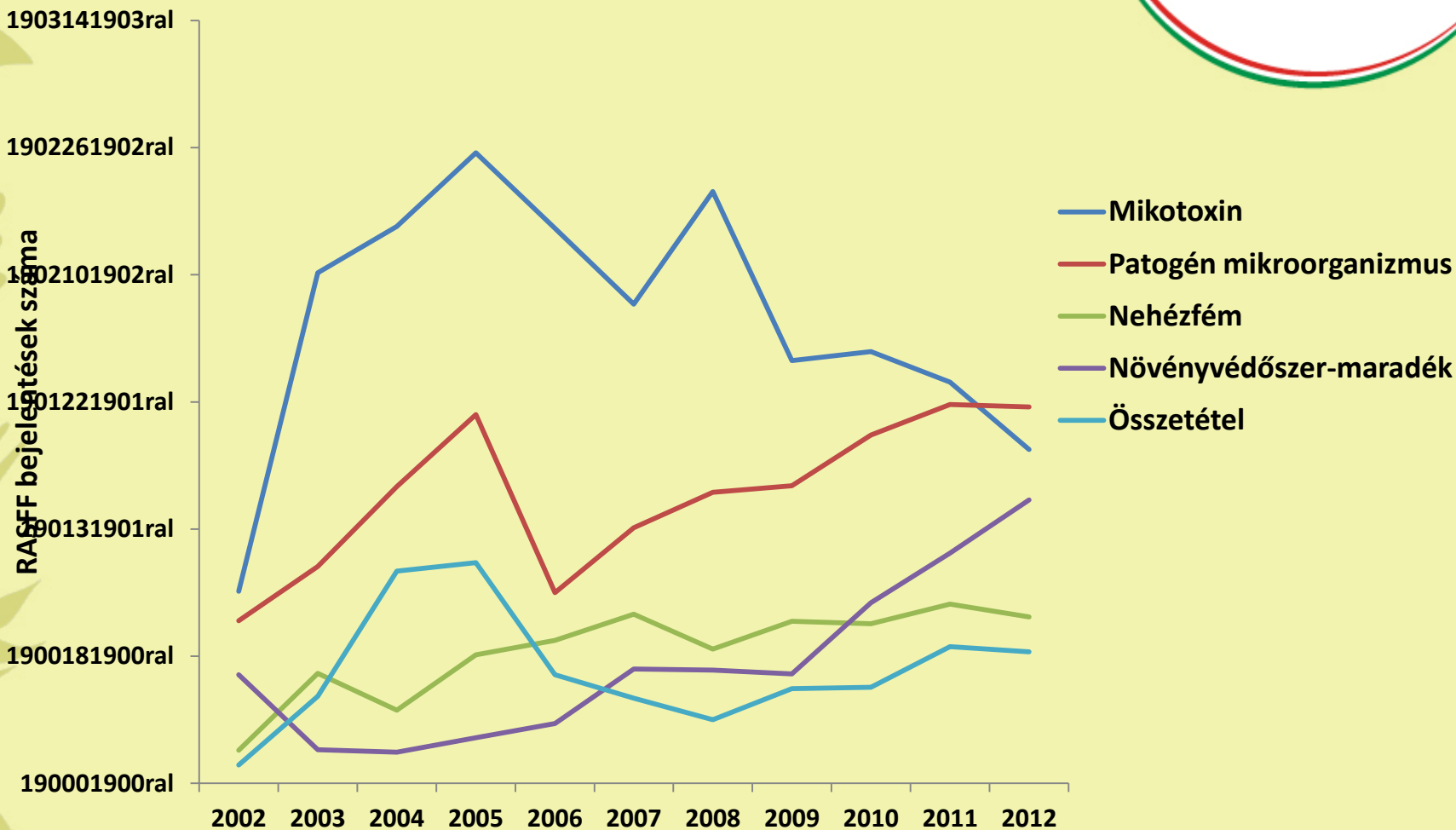
= Bevitel (/ttkg)

Probabilisztikus becslés

- Gabonaalapú élelmiszerek fuzárium toxin szennyezettsége (DON)
- Fűszerpaprika mikotoxin (aflatoxinok, OTA)
- Mák morfin tartalma
- Növényvédő szer maradékok

RASFF bejelentések Gyakoribb veszélyek 2002-2012

Gyakoribb RASFF bejelentések 2012

n é b i h

Termőföldtől az asztalig

Termékek	Patogén mikroorganizmus	Mikotoxin	Növényvédőszer-maradék	Nehézfém	Összetétel	Kioldódás	Idegen anyag	Élelmiszer adalék és színezék	Hiányos vagy nem elegendő ellenőrzés	Nem patogén mikroorganizmus	GMO / új élelmiszer	Hamisítás / csalás	Allergén	Érzékszervi jellemző	Végösszeg
Gyümölcs- és zöldségféle	89	158	339	19	20		31	26	1	24	11	1		16	743
Hal és hal-készítmény	33			79	21		2	12	73	20		8	8	17	399
Dióféle és olajos mag	21	205	1	1	1		54	4		19	1	17		13	344
Élelmiszerrel érintkező anyag				114		175	5					6		6	318
Takarmány alapanyag	108	76	8	5	10		1			20	1	3		1	246
Étrend-kiegészítő, és más kül. tápl. célú élelm.	2		1	12	111			2			23	4	3		201
Hús és húskészítmény (baromfi kivételével)	95			2	2		6	5	16	1		6	3	2	188
Gabona és pékáru	3	32	6	3	18		18	10		5	46	4	24	1	184
Fűszer és gyógynövény	47	38	46		4		3	3	2	3	1	1	3	1	159
Baromfi és baromfi-termék	61		2	2			2		5	1		3		2	122
Kakaó, csokoládé, kávé és tea	2		42	1	6		6	2	1	2	3	2	12	1	80
Édesség		8			2		10	10		1		18	10		73
Rákfélé és terméke	9			1				19	17					2	64
Kagyló és kagyló-termék	33			1				1	7			2		6	59
Lábasfejű és terméke	15			13			1	3	15					5	57
Tej és tej-termék	32	5					1	1		7		2	1	4	55
Végösszeg	606	530	452	282	226	175	159	148	142	115	92	88	87	83	3635

EU és nemzetközi szervezetek aktuális témái

EFSA, DG SANCO

Vélemények, **értékelések**, határérték javaslatok (új+ felülvizsgálat), **monitoring ajánlások**, előfordulási szint csökkentési lehetőségek

akrilamid, ópium alkaloidok, Cd, As, Hg, POP-ok (belsősegek, máj), aszpartám, DON, T2 és HT-2, AF, perklorátok, színezékek, ...

FAO/WHO Codex Alimentarius (CCCF, CCFA, CCPR, CCMAS)

Pb, AF, OTA, FUM, DON, HCN, As (rizs), Me-Hg, pirrolizidin alkaloidok (PIR), radionuklidok

JECFA: 3-MCPD észterek, glicidil észter, PIR, nem dioxinszerű PCB-k

Helyes gyakorlatok (CoP) szennyeződés megelőzésére, ill. a kontaminánsok szintjének csökkentésére

WHO

hisztamin, biszfenol A, melamin, akrilamid, POP-ok

POP felmérés WHO/UNEP: 27 paraméter és metabolitjaik; anyatej, levegő, vér minták; 2000-2012; Mo. csökkenő tendencia, szoptatás előnyei ↔ expozíció kockázat

Általános témavizsgálati javaslatok

2013

- **Élelmiszer-hamisítás, fogyasztók félrevezetése**
- **Címkék, feliratok, megkülönböztető jelölések, egészségi állítások**
- **Csecsemők és kisgyermek részére készülő élelmiszerek**
- **Takarmány-gyártási technológiák, felhasznált alapanyagok, összetevők**
- Technológiai melléktermékek, hulladékok nyomkövetése
- **Allergének vizsgálata**
- Csomagolóanyagok, **élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő eszközök, tárgyak**
- **Különleges táplálkozási célú élelmiszerek és étrend-kiegészítők jelölése, vizsgálata**
- **Mák alkaloidok vizsgálata, a mák előállítás, forgalmazás ellenőrzésével**
- Nyersen is fogyasztható zöldségek, gyümölcsök
- Az ökológiai („**bio**”) **élelmiszerek vizsgálata**

n é b i h

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Élelmiszerbiztonsági Kockázatelemzési Igazgatóság

1145 Budapest, Téliörök u. 3.
Levelezési cím: 1183 Budapest, Jókai
Tél: 06/1/298-8833 Fax: 06/1/267-8400
E-mail: info@neh.gov.hu
www.nelih.gov.hu

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Élelmiszerbiztonsági Kockázatelemzési Igazgatóság
javaslatai

a 2013. évi hatósági ellenőrzési és monitoring tervek
prioritásaira

Kémiai élelmiszer- és takarmányvizsgálatok

Kiemelt témák 2013

fumonizinek (FB1, FB2, FB3),
aflatoxin B1 kukoricában;
aflatoxin M1 tejben;
aflatoxin B1 takarmányokban

Adalékanyagok (aszpartám, Southampton színezékek,
szteviol glikozidok)

Növényvédőszer-maradék

növényvédő szerek: tisztaság, hatóanyag
tartalom, eredet vizsgálata

• **Mikotoxinok vizsgálata**

metanol, etil-karbamát,
hidrogén-cianid pálinkában

- élelmiszerekkel érintkező
anyagokból kioldódó Cr; Ni
- higany, kadmium halakban,
Tenger gyümölcseiben

• **Technológia során keletkező szennyező anyagok**
(etil-karbamát, HCN, akrilamid, 3-MCPD, furán)

• **Fém és elem** (kadmium, ólom, arzén, alumínium)

• **Élelmiszerekkel rendeltetésszerűen érintkező
anyagokból szerves anyag kioldódás**

ftalátok, formaldehid,
epoxidált szójaolaj, BPA

morfin (ópium alkaloidok) előfordulása mákszemben, máktisztító és csomagoló vállalkozások ellenőrzése

- **POP-ok:** dioxinok, PCB-k, PAH-ok, perfluor-alkilezett anyagok, brómozott égésgátló vegyületek
- **Alkaloidok :**
ergot (anyarozs), pirrolizidin alkaloidok
- **Biogén aminok** **hisztamin halakban**
- **Nitrát (leveles zöldségfélék, bébiételek + cékla, sárgarépa)**
- **Melamin élelmiszerekben, tápszerekben**
- **Perklorát zöldségekben, gyümölcsökben (kiemelten üvegházi terményekben)**
- **Kihívás: Mesterséges nanorészecskéket tartalmazó élelmiszerek (étrend-kiegészítők) monitorozása**

Köszönjük a figyelmet!

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Amit ma tudunk,
az még csak a
jéghegy csúcsa.

